

**H**eldu da abendua, eta harekin batera hasi ohi da bu-  
ruen atzeranzko biraketa masiboa: urteari errepasoa  
egiteko unea da. Bidaiarik egin dugun edo markatu  
gaituen libururen bat irakurri, lana ongi joan den, norbai-  
tek utzi gaituen ala jende berria ezagutzeko parada izan du-  
gun... Eta, behin balantzea eginda, urte ona ala ez hain ona  
izan dela erabakitzen dugu. Kuriosoa da, hala ere, urtea bu-  
katzear denean dugula euskaldunok hitzordu garrantzitsu  
bat kulturgintzari dagokionez, mende erdi baino gehiagoko  
ibilbidea duen azokak hartzen baititu abendu hasierako bost  
egun Durangon. Zita horrek markatu izan ditu urte luzez  
epe eta tempoak sortzaile askorendako, eta sentrazioa dut  
(daturik ez) beheranzko joeran ari dela jarrera hori. Musikan  
behintzat. Ez ditut inguruko musikariak (gazteak, batez ere)  
data horiei begira ikusten. Ez dago hain presente lan berria  
Durangorako espresuki argitaratzeko presio/gogo/behar/ilu-  
sioa. Eta poztekoa da, noski. Durangoko Azoka plaza ederra  
da, baina Durangotik at ere bada plaza, bada azoka.

Kulturgintzan aritzea jardun prekarioaren eskutik dabil  
oraindik ere gure jendartean, eta horrek epe motzera al-  
datzeko itxura handirik ez du oraingoz. Badira, alta, azken  
urteetan aldatu diren bestelako kontu batzuk, zabalpenerako  
erraztasunak, kasu. Egun batzuk dira lagun batekin *huntaz  
eta hartaz* ari nintzelarik honakoa komentatu genuela: he-  
rri honetan bukatu dira makrotaldeak, ez da gehiago figura  
hori betetzen duen talderik existitzen. Ezinezkoa da festibal  
bat antolatzeko orduan izen handi batekin pentsatu eta hori  
kartelburu jarrita jendetza etorriko dela bermatzea; sinple-  
ki, ez dago halakorik. Bai, segur aski pandemiak ere izanen  
du horretan zerikusia. Eta ideia batek bestea ekarri zigin.

Ematen du bueltan direla tokian tokiko mugimenduak, auzo eta hirietako eszena musikal indartsuak eta horien arteko elkar elikatze ederra.

Azaroaren hondarretan bestela ere burua biratzen hasia nintzateke, baina, urteko errepaso musikala egiteko proposamena jasota, erronka txiki bat jarri diot neure buruari: ez dut tranparik eginen. Eta diot ez dudala tranparik eginen, kontziente naizelako hainbeste mugimendu dagoen honetan, ezinezkoa zaidala denera heltzea. Inertziagatik, urrun sentitzen ditudalako ala, besterik gabe, zabalpenerako erabiltzen dituzten zirkuluak edo bideak ibiltzen ez ditudalako badi-rela proposamen asko bidean galtzen ditudanak. Beraz, ez, tentatua egon banaiz ere, ez naiz Badok-en sartu ahalik eta artikulu borobil, oso eta *guayena* egiteko; egunerokotasunean presente izan ditudanei buruz nahi dut hitz egin hurrengo lerrootan, eta ariketa zintzoa egin.

## Sintetikoari gorazarre

Z belaunaldikoa omen naiz (bai, hori bai begiratu behar izan dudala konfirmatzeko; oraindik ez dut argi Millenial – Z belaunaldia banaketa), teknologiak historian izan duen aurrerapen azkarreneko urteek haurtzaro/nerabezaroan harrapatu naute. Baina, ez pentsa, ez naiz berrikuntza teknologikoekin bereziki trebea, eta, ahal izatera, interesezkoa dudan lan berrri bat ateratzen delarik, CDa aterako duten galdetzen dut.

Ukaezina da, hala ere, eta ez da gauza berria, digitalizazioak zenbat bide ireki(tzen) duen musikaren munduan (ere bai). Aurten ordenagailu, sinte eta efektu elektronikoz jantzita jaio den talde batek Euskal Herria hari begira jarri du, eta kosta egiten da sinistea urtebeteko kontua izan dela. *Merina Grisek gure belaunaldiari jarri dio musika* entzun eta irakurri izan diot lagun bati. Eta hala da. 90eko hamarkadan jaiotako musikari horiek adinkideen beroa sumatu dute hasieratik, belaunaldiaren kezka eta bizipenen testigantzen ordezkari

da taldea. Ildo beretik baina bereizgarri inportanteekin dugu antzeko eszenan J Martina hirukote larrabetzuarra. Doinu ilunagoak zenbaitetan eta konposizio biluziako, sinpleagoak oholtzaratzen ditu taldeak. Horien jarduna pixka bat induskatu besterik ez dago musikatik haragoko apustua egiten dutela ikusteko, lehentasunak lehentasun. Hirukotea hurbiletik hazten ikusteko aukera izan dut eta, uf, otsailetik abuztura, Hori Bai gaztetxeko disko aurkezpenetik Larrabetzuko gazte eguneko plazako kontzertura, bi talde diferente dira. Antzeko bidetik datoz Mirua tolosarrak. Iazko Gaztea Maketa Lehiaketan finalista izan ondotik, sei kantu landu biltzen dituen EPa atera berri dute, eta, egia esateko, nabari da musikarena parte batean etxetik dakartela. Lapiko antzekoak erabilia, baina beste osagai batzuekin kozinatzen ibili dira Andoni Olaetxea eta Telmo Trenor azken hilabeteotan, eta duela aste batzuk atera dute Gladys del Estalen omenezko diskoa, *Paperezko mila eguzki*. Esperimentazioak leku handia du azken lan horretan; 'entzuteko zailagoa' dela esan genezake, edo, hobe esanda, komertzialtasunetik urruti egotearen beldurak ez duela kabidarik horien sorkuntzan.

## Bakarrik, baina ez oso

Ez dira gutxi izan aurten bakarkako bidean lan mardulak atera dituztenak, ez edozein taldekidez lagunduta, noski. Sekula ibili gabeko bideetara hurbildu nau Ødeik bere *Terapia*-rekin. Taldean ibiltzearen garrantziaren aldarria oso presente izanda, urte luzez bakarrik sentitu izan den munduan, raparenean, lagunduta kantatzearen pozak eman dizkio indarrak, besteak beste, rapero urruñarrari. MICEk ezin ederrago marraztu ditu hitzez eta doinuaz azkenaldian inguratu duten paisaia arabarrak *Lautada* diskoan. Gogo handiz itxaron dudako disko horietakoa izan da, eta tokadiskosean buelta gehien eman dituen izatera pasatu da. Lana atera berrikan Itziar Ugartek *Berria* egunkarian eginiko elkarrizketan

aipatu bezala, agertokia beste modu batean nahi zuen hartu musikariak; horren erakusle nabarmenetakoa da esku hutsik ari dela orain kantuan oholtza gainean, gitarrarik ez darama zintzilik.

Eñaut Elorrietak bere bakarkako ibilbideko hirugarren lana atera du duela aste batzuk, *Fantasia* izenpean. Letrak beste idazle/poeta batzuenak dira, aportatzekoa melodietan duela esaten baitu gernikarrak; *nire ahotsa ni baino askoz ere jakintsuagoa da* entzun diot duela gutxi, eta horregatik saiatzen da senari egin behar duena egiten uzten eta ahalik eta beranduen sartzten burua. Aurreko lanen bidetik, baina pintzel finagoekin, geruza eta kolore argiagoekin josia dago nire ustetan Aitor Etxeberriak ekoitziriko azken hori. Diskoaren aurrestreinaldian entzun genuenaren arabera, hori da bere pertsonarekin bat gehien egiten duen albuma, bere izaeratik hurbilen dagoena.

Euskal musikaren mundu *mainstream*-etik urrutiago ibiltzen da nire azken urteetako erreferente inportanteenetako bat. Eskerrak gure bideak gurutzatu diren eta egiten duena gertuagotik ezagutzeko aukera izan dudana. Aurten atera den disko bakar batekin geratu beharko banu, Peru Galbeteren *Beiratu* izanen litzateke. Egiten duena sinesgarria izatea da artista baten lanera gehien hurbiltzen nauden gauzetako bat, eta Peruri dena sinisten diot. Fintasun eta apaltasun gordin eta gardenaren erakusle dira bere kantuak, hauskorrak eta indarrez beteak aldi berean.

## Espero gabekoak

2022ak askorako eman dit, artista batzuk, musika erreproduktoreetatik harago, hezur-haragizko formatuan ezagutzeko ere bai. *Haurraren kanta* eta *Mundu leunena* abestiak buklean izan ondotik entzun dut zuzenean Verde Prato, oholtzan bakarrik. Teklatu baten laguntzaz kolore guztietako ahotsaz kantatzen du Ana Arsuagak, berdin *Jaikiera* osatzen duten

bi kantuetan edo *Euskal Pop Erradikala*-ko bertsioetan. Bиденabar, ez dago soberan esatea eskertzekoa dela bertsioak ateratzen dituen artistak bertsioak egitea, eta ez *cover* soilak. Bada aldea.

Pandemiaren ondotiko garai hauetan itzuli dira lehen aipaturiko festibalak; aurten, betikoez gain, Sarara egin dugu txangoa, Usopopek antolaturiko Mapa Galduak emanaldira. Igande iluntzez eskaini zuen kontzertua Mugarri25 talde (ustez) behin-behinekoak. Disko grabaturik (oraingoz) ez bada ere, urteko errekopilazio mentalean leku handia hartu dit bertan bizitakoak. Elkarrekin eginiko astebeteko egonaldia-aren ondotik, emanaldi bihurtu zuten bertan sortutakoa hamaika musikaririk. Besteak beste, Lumi, Orbel, Bilau, Habia eta Rüdiger taldeetako kide batzuek. Barruraino sartu zitzaizkidan kantuak ezin atera nabil oraindik.

## Etxeko uzta

Lekuan lekuko eszenen gorakada aipatuta, saihetsezina zait gertukoenen ibilbideei tentu handiagoz segitzea, egunero-kotasunean ondoan ditudanei hurbilagotik jarraitzea, modu inkontzientean bada ere.

Hamar urte bete berri dituzte Skabidean-eko lagunek, eta behar bezala ospatzen ari dira urteurrena. Duela aste batzuk jo zuten, hamaika kolaborazio tarteko, Atarrabiako Totem aretoan, hamar urteen eta urte horietan guztietan horien ondoan egon direnen omenez. Hamar urte atzera jarri nintzen egun hartan begira, eta hor topatu nuen, Iturrama institutuko areto nagusian, Euskal Jai egunez-edo, hamalau urteko Amets Skabidean-en lehenengo kontzertuan saltoka. Kamarada, gauza batzuk ez dira hainbeste aldatzen.

Burutik talde gazteak ere atera du lan berria aurten. Kontserbatorio-ikasketak dituela nabari zaion talde horietako bat da Burutik, teknikoki berdintzen zail. 15” kantuak egungo musikaren kontsumo-ereduari egiten dio kritika, eta izen

hori bera darama diskoak. Oraindik kasurik egin ez badie-zue, garaiz zabiltzate, ez galdu pista.

Eta ez nuke bukatu nahi oso erreferentziazko beste talde bat aipatu gabe. Euskal Herriko brass band onenaz ari naiz, Broken Brothers Brass Band-ez, noski. Esan nezake, musikari gisa, Burutik-ekoak anai-arreba gazteen gisan ikusten ditudan bezala, Broken-ekoak direla anaia nagusia. Iruñean musikaren inguruan mugitzen den askoren eragile, sustatzaile... Aspaldi grabatua bazuten ere, aurtan ikusi du argia euren *Katebegia* diskoak, kolaborazio eta guzti.

Etxeko salatik azken apuntea: iazko *boom*-a (edo, behintzat, pixka bat *boom* moduan bizi izan genuena), hau da, ‘Chill Mafia, Tatxers, Ibil bedi’ hirukotearen mitifikazioa, baretu da eta eskertzekoa da. Eskertzekoa den bezala sentitu (eta sentitzen) dugun bero eta sostengua, eskertzekoa da mitorik ez sortzea. Momentu, leku eta modu konkretu batzuekin asmatu eta zortearen faktorea batuta suertatu zena ez dadila desegin duena baino garrantzi handiagoa emanez. Eta lanean segitzen dugu, noski (Tatxers-en disko berriko kanturen bat pasatu dit txoritxo batek eta, uf..., horiek agian mitifika ditzakegu, bai).

Asko eman du urteak, askotarik gainera. Hala ere, denbora luzez iraunen du ebatsi duenaren pisuak. Igande iluntze hartan Leire Iribarnek Saran behar zuen oholtza gainean eta zulo hori ezinen du beste inork estali. 🍷